

Br 1887 VI, 29

108

leo

1

007. VI. 29.

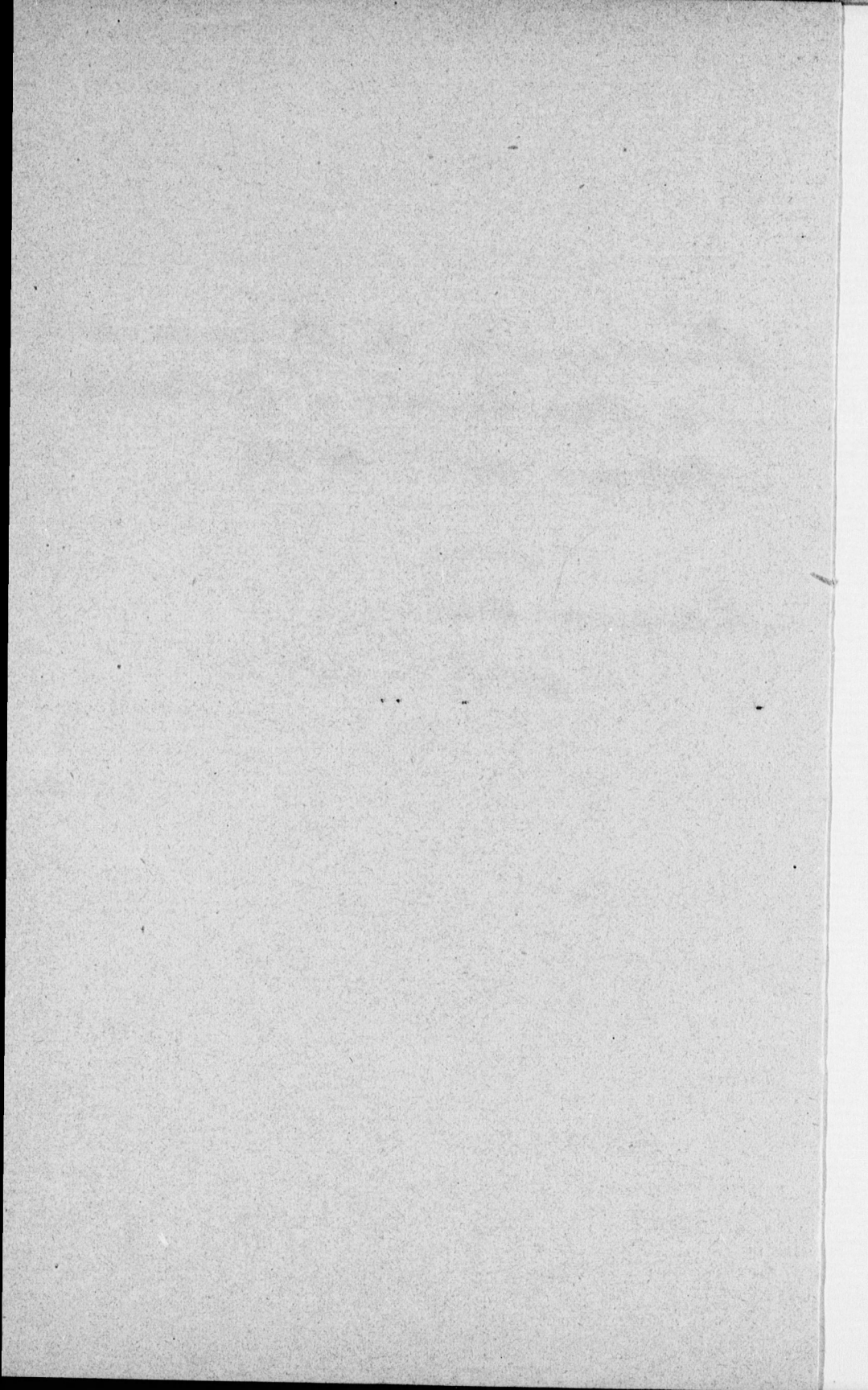
N° 118.

Verslag van de Opzamen van
verrichte Vaccinatie in Gelderland
en blzucht over WSC

e

Resumé over

WSC - WSC

VERSLAG

VAN

de opgaven van verrichte vaccinatiën over 1886,

door Dr. J. B. DOMPELING, lid van den Geneeskundigen Raad.

De bevolking der provincie was op 1 Januari 1886 vermeerderd met 2630 zielen of 1.22 pCt.

In 17 gemeenten ¹⁾ met eene bevolking van 18166 zielen was die gezamenlijk met 264 verminderd, terwijl eene gemeente (*Tull en 't Waal*) onveranderd bleef. 5 waren ook in het vorige jaar verminderd; ze zijn in de noot met * geteekend. Al de overige gemeenten mag men dus stellen als met 1 pCt. vermeerderd, dat dus evenzeer voor de kinderen beneden de zes jaren het geval is en in de kolom B. is toegepast.

Uit het overzicht van die tabel zijn de volgende resultaten op te maken, terwijl de tussehen () geplaatste cijfers die van 1881 en volgende jaren aangeven.

In (9, 23, 15, 12, 15) 19 gemeenten werd voldoende of meer gevaccineerd.

In (39, 35, 45, 35, 40) 37 „ was een tekort van 1—49 pCt.

In (14, 13, 11, 17, 13) 12 „ „ „ „ 50—76 pCt.

In (11, 3, 1, 8, 4) 4 „ „ „ „ 77—92 pCt.

De laatste 4 gemeenten zijn *Woudenberg* met 77 pCt., *Laag-Nieuwkoop* 78 pCt., *Achttienhoven* 90 pCt. en *Tienhoven* met 92 pCt.

De Provincie.

In de geheele provincie waren op 1 Januari 1886, de aanwas van 1.4 pCt. medegerekend, in leven: Kinderen van 0—5 jaar inclus: 31883 waarvan $\frac{1}{6}$ 5314; daarvan werden gevaccineerd 4524 of (73.4 pCt., 85.5 pCt., 89.2 pCt., 81.2 pCt., 86.3 pCt.) 85.2 pCt.

Te weinig . 790 of (26.6 pCt., 14.5 pCt., 10.8 pCt., 18.8 pCt., 13.7 pCt.) 14.8 pCt.

Thans is gedurende 6 jaren telken jare het $\frac{1}{6}$ opgemaakt, en zal het nu blijken hoeveel van de kinderen beneden de zes jaren in dat tijdvak zijn gevaccineerd. Ik vrees, dat voor velen de rekening slecht zal uitkomen en er niet weinig kinderen zijn overgebleven, die niet de weldaad van de koepokinenting zijn deelachtig geworden en voor de noodlottige pokziekte vatbaar blijven.

¹⁾ Achttienhoven, Cothen *, Eemnes, Harmelen, Hoenkoop, Houten, Loenen, Maarssen, Montfoort *, Rijsenburg, Schalkwijk, Snelrewaard *, Stoutenburg *, Werkhoven, Willeskop, Zegveld * en Zuilen.

Overzicht der Inentingén in 1886 in de provincie Utrecht.

GEMEENTEN.	A.	B.	C.	D.	E.	F.	Aanmerkingen.
	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus op 1 Januari 1885.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus op 1 Januari 1886.	1/6 van deze kinderen.	In 1886 gevaccineerde kinderen van 0—5 jaar inclus.	Verskil tusschen C en D.	Perentsverschil tusschen E en C.	
Abcoude-Baambrugge .	200	202	34	31	— 3	— 8	NB. De met * geteekende gemeenten zijn in bevolking gelijk gebleven of verminderd.
Abcoude-Proosdij . . .	123	124	21	56	+ 35	+ 17	
Achttienhoven * . . .	65	65	10	1	— 9	— 90	Die met ** geteekend, waren ook in het voorgaande jaar in bevolking verminderd.
Amerongen	386	390	65	75	+ 10	+ 15	
Amersfoort	2115	2136	356	344	— 12	— 3	
Baarn	545	546	91	68	— 23	— 25	
Benschop	297	300	50	36	— 14	— 28	
De Bildt	420	424	71	19	— 52	— 73	
Breukelen-Nijenrode .	232	234	39	34	— 5	— 12	
Breukelen-St. Pieters .	141	142	24	15	— 9	— 37	
Bunnik	188	190	32	17	— 15	— 47	
Bunschoten	367	371	62	32	— 30	— 48	
Cothen **	116	116	19	10	— 9	— 47	
Doorn	232	234	39	71	+ 32	+ 81	
Driebergen	342	345	57	62	+ 5	+ 8	
Eemnes *	185	185	31	31	0	0	
Haarzuilens	73	74	12	4	— 8	— 66	
Harmelen *	267	267	44	49	+ 5	+ 11	
Hoenkoop *	71	71	12	5	— 7	— 58	
Hoogland	282	285	47	33	— 14	— 29	
Houten *	264	264	44	32	— 12	— 27	
Jaarsveld	266	269	45	29	— 16	— 35	
Jutphaas	438	442	74	62	— 12	— 16	
Kamerik	276	279	46	4	— 42	— 9	
Kockengen	188	190	35	17	— 18	— 51	
Laagnieuwkoop	81	82	14	3	— 11	— 78	
Langbroek	192	194	32	18	— 14	— 43	
Leersum	239	241	40	26	— 14	— 35	
Leusden	264	267	44	31	— 13	— 29	
Linschoten	228	230	38	21	— 17	— 44	
Loenen *	156	156	26	27	+ 1	+ 4	
Loenersloot	103	104	17	16	— 1	— 5	
Loosdrecht	446	450	75	49	— 26	— 34	
Lopik	259	262	43	42	— 1	— 2	
Maarn	135	136	23	6	— 17	— 73	
Maarsse *	268	268	44	46	+ 2	+ 4	
Maarsseveen	192	194	32	25	— 7	— 22	
Maartensdijk	354	358	59	30	— 29	— 59	
Montfoort **	248	250	42	28	— 14	— 33	
Mijdrecht	738	745	124	101	— 23	— 17	
Nichtevecht	85	86	14	21	+ 7	+ 50	
Odijk	55	56	9	14	+ 5	+ 55	
Oudenrijn	80	81	13	4	— 9	— 69	
Polsbroek	176	178	29	18	— 11	— 37	
Renswoude	181	183	30	27	— 3	— 10	

GEMEENTEN.	A.	B.	C.	D.	E.	F.	<i>Aanmerkingen.</i>
	Levende kinderen van 0—5 jaar incluis op 1 Januari 1885.	Levende kinderen van 0—5 jaar incluis op 1 Januari 1886.	1/6 van deze kinderen.	In 1886 gevaccineerde kinderen van 0—5 jaar incluis.	Verskil tusschen C en D.	Perentsverschil tusschen E en C.	
Rhenen	768	776	129	99	— 30	— 23	
Ruwiel	73	74	12	4	— 8	— 66	
Rijsenburg *	45	45	7	8	+ 1	+ 14	
Schalkwijk *	176	178	29	17	— 12	— 41	
Snelrewaard **	83	83	14	15	+ 1	+ 7	
Soest	579	585	97	105	+ 8	+ 8	
Stoutenburg **	123	123	20	28	+ 8	+ 40	
Tienhoven	80	81	13	1	— 12	— 92	
Tull en 't Waal †	103	103	17	8	— 9	— 52	† Dezelfde gebleven.
Utrecht	10785	10893	1815	1838	+ 23	+ 1.2	
Veenendaal	713	720	120	141	+ 21	+ 17	
Veldhuizen	66	67	11	8	— 3	— 27	
Vinkeyen en Waverv.	669	676	113	82	— 31	— 27	
Vleuten	185	187	31	10	— 21	— 67	
Vreeland	114	115	19	32	+ 13	+ 68	
Vreeswijk	206	208	35	41	+ 6	+ 17	
Werkhoven *	158	158	26	17	— 9	— 34	
Westbroek	161	163	27	11	— 16	— 59	
Willeskop *	135	135	22	15	— 7	— 31	
Willige-Langerak	143	144	24	13	— 11	— 45	
Wilnis	427	431	72	41	— 31	— 43	
Woudenberg	366	370	61	14	— 47	— 77	
Wijk bij Duurstede	501	506	84	56	— 28	— 33	
IJsselstein	551	557	93	113	+ 20	+ 21	
Zegveld **	145	145	24	7	— 17	— 70	
Zeist	965	975	162	106	— 56	— 34	
Zuilen *	149	149	25	14	— 11	— 44	
De Provincie	31567	31883	5314	4534	— 790	— 14.8	

Uitkomsten van de zesjarige opgaven der vaccinatiën (1881—1886) van de
beschouwd met de aanwezige kinderen van dien leeftijd

kin
vol

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 j. inclus.	Abcoude-Baam- brugge.	Abcoude-Proost- dij.	Achtienhoven.	Amerongen.	Amersfoort.	Baarn.	Benschop.	de Bildt.	Breukelen-Nijen- rode.	Breukelen-St. Pieters.	Bunnik.	Bunschoten.	Cothen.	Doorn.	Driebergen.	Eemnes.	Haarzuilen.
in 1881	35	36	1	53	249	65	28	44	12	7	20	11	13	15	29	6	5
" 1882	22	21	2	71	357	46	55	80	54	23	25	50	30	24	62	20	18
" 1883	27	29	4	41	316	99	32	48	39	19	28	37	10	23	41	22	13
" 1884	30	60	3	42	421	62	33	59	57	10	11	32	16	49	31	31	8
" 1885	25	38	8	78	307	139	36	47	41	9	30	21	9	30	52	29	8
" 1886	31	56	1	75	344	68	36	19	34	15	17	32	10	71	62	31	4
Zesjarig totaal. . .	170	240	19	360	1994	479	220	297	237	83	131	183	88	212	277	139	56
Levende kinderen van 0—5 j. inclus	202	124	65	390	2136	546	300	424	234	142	190	371	116	234	345	185	74
Gevaccineerde kinderen . .	170	240	19	360	1994	479	220	297	237	83	131	183	88	212	277	139	56
Niet gevaccineerd	32	"	46	30	142	67	80	127	"	59	59	188	28	22	68	46	18

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 j. inclus.	Maartensdijk.	Mijdrecht.	Montfoort.	Nigtevecht.	Odijk.	Oudenryn.	Polsbroek.	Renswoude.	Rhenen.	Ruwiël.	Rijsenburg.	Schalkwijk.	Snelrewaard.	Soest.	Stoutenburg.	Tienhoven.	Tull en 't Waal.
in 1881	30	93	29	13	2	2	31	22	122	4	3	0	11	62	0	12	2
" 1882	35	99	13	13	6	2	28	35	110	10	7	29	17	55	22	6	14
" 1883	39	70	40	13	11	8	21	35	112	4	8	20	4	137	12	12	22
" 1884	37	90	8	11	2	3	18	30	156	13	8	12	5	91	9	3	8
" 1885	34	98	68	11	14	2	10	33	108	11	4	33	12	95	13	10	12
" 1886	30	101	28	21	14	4	18	27	99	4	8	17	15	105	28	1	8
Zesjarig totaal. . .	205	551	186	82	49	21	126	182	713	46	38	111	64	545	84	44	66
Levende kinderen van 0—5 j. inclus	358	745	250	86	56	81	178	183	776	74	45	178	83	585	123	81	103
Gevaccineerde kinderen . .	205	551	186	82	49	21	126	182	713	46	38	111	64	545	84	44	66
Niet gevaccineerd	153	194	64	4	7	60	52	1	63	28	7	67	19	40	39	37	37

de kinderen van 0—5 jaar ineluis in de Provincie *Utrecht*, in verhouding volgens de volkstelling van 31 December 1879.

Eemnes.	Haarzuilen.	Harmelen.	Hoerkoop.	Hoogland.	Houten.	Jaarsveld.	Jutphaas.	Kamerik.	Kockengen.	Laagnieuwkoop.	Langbroek.	Leersum.	Leusden.	Linschoten.	Loenen.	Loenersloot.	Loosdrecht.	Lopik.	Maarn.	Maarsse.	Maarsseveen.
6	5	23	3	28	11	27	19	22	4	2	18	23	12	18	21	9	50	33	18	32	23
20	18	62	15	31	25	21	33	37	19	6	22	33	40	12	26	17	61	36	24	34	23
22	13	24	5	27	55	20	37	26	13	6	31	15	26	35	23	9	41	29	7	32	20
31	8	35	4	35	19	25	41	10	8	10	13	23	33	14	24	4	70	14	19	36	19
29	8	29	6	43	33	14	45	6	12	13	21	25	48	31	14	12	31	12	30	19	24
31	4	49	5	33	32	29	62	4	17	3	18	26	31	21	27	16	49	42	6	46	25
39	56	222	38	197	175	136	257	105	73	60	123	145	190	131	135	67	302	166	104	199	134
85	74	267	71	285	264	269	442	279	190	82	194	241	267	230	156	104	450	262	136	268	194
39	56	222	38	197	175	136	237	105	73	60	123	145	190	131	135	67	302	166	104	199	134
46	18	45	33	88	89	133	205	174	117	22	71	96	77	99	21	37	148	96	32	69	60

Tienhoven.	Tull en 't Waal.	Utrecht.	Veenendaal.	Veldhuizen.	Vinkeveen en Waverveen.	Vleuten.	Vreeland.	Vreeswijk.	Werkhoven.	Westbroek.	Willeskop.	Willige-Langerak.	Wilnis.	Woudenberg.	Wijk bij Duurstede.	IJsselstein.	Zegveld.	Zeist.	Zuilen.	de Provincie.
12	2	1305	112	9	56	12	18	45	17	13	15	29	49	22	89	57	28	98	9	3656
6	14	1649	64	9	59	38	16	15	25	4	9	7	57	50	68	90	11	115	13	4344
12	22	1835	50	4	96	18	22	50	19	26	15	3	59	67	93	49	15	141	27	4466
3	8	1615	129	2	54	12	18	35	25	15	6	4	35	68	75	75	17	141	17	4227
10	12	1915	92	3	67	32	2	55	25	17	14	1	24	69	72	67	15	115	10	4538
1	8	1838	141	8	82	10	32	41	17	11	15	13	41	14	56	113	7	106	14	4524
44	66	10157	588	35	414	122	108	241	128	96	74	57	265	290	453	451	93	716	90	25755
81	103	10785	720	67	676	187	115	208	158	163	135	144	431	370	506	557	145	975	149	31883
44	66	10157	588	35	414	122	108	241	128	96	74	57	265	290	453	451	93	716	90	25755
37	37	628	132	32	262	65	7	„	30	67	61	87	166	80	53	106	52	259	59	6128

Ziedaar dan de arbeid van de zes jaren voltooid en de uitslag daarvan bekend gemaakt.

De volkstelling van 31 December 1879 heeft de getallen aangegeven van de kinderen beneden de zes jaren in elke gemeente. Ik heb ze naar gelang van de toeneming der bevolking daarmede in evenredigheid gebracht. De totalen van de, in die zes jaren gevaccineerde kinderen worden met het getal der aanwezige vergeleken en de eerste van de laatste afgetrokken. De verschillen zijn bijna overal nadeelig en niet zelden zeer aanmerkelijk. In sommige gemeenten werd vrij voldoende geënt, in andere minder, in andere was de verhouding al zeer slecht. De cijfers toonen het genoegzaam aan. Ik heb daarom thans geene percents-verhouding gegeven, omdat de naakte cijfers genoegzaam spreken.

Volgens mijne berekening waren er op het einde van 1886 in de provincie *Utrecht* 6128 kinderen beneden de zes jaren, die *niet waren gevaccineerd*.

Er zijn in deze Provincie 3 gemeenten, waar het getal gevaccineerde kinderen dat der aanwezige overtreft. Dit is schijnbaar eene ongerijmdheid. De getallen der levende kinderen zijn echter aan de volkstelling ontleend, en deze zijn te vertrouwen en mogen als eene gewisse basis gebruikt worden. Het zijn de gemeenten *Abcoude-Proostdij*, *Breukelen-Nijenrode* en *Vreeswijk*.

De eerste gemeente verkeert hier in een exceptioneele toestand.

Het cijfer der thans aanwezige kinderen is aanmerkelijk lager dan tijdens de volkstelling, ten gevolge van de wet van 19 Juli 1881, waardoor de gemeente door eene veranderde grensregeling een gedeelte van hare bevolking heeft verloren. De vergelijking is gemaakt naar het kleine getal der nu aanwezigen. Het was niet wel doenlijk eene berekening daarvan te maken.

Van *Breukelen-Nijenrode* en *Vreeswijk* zijn mij de oorzaken onbekend.

Er kunnen echter voor deze scheeve verhouding drieërlei redenen in aanmerking komen :

1°. Fouten in de opgaven der geneeskundigen of der gemeentebesturen ;

2°. Er kunnen van elders kinderen in die gemeente zijn gevaccineerd;

3°. De opgaven van de geboortedagen kunnen foutief zijn en vele kinderen misschien als beneden de zes jaren zijn opgegeven, die dien leeftijd reeds hadden overschreden. De mingevoeden herinneren zich in den regel den geboortedag van hunne kinderen

slecht, waarom het zoozeer aanbeveling verdient, de geboortebewijzen te laten vertoonen.

Tot besluit. Het is mij eene voldoening, het werk te hebben volbracht en den gebrekkigen toestand der koepokinenting duidelijk in het licht te hebben gesteld. Moge dit licht tot spoedige verbetering leiden! Dit is mijn vurige wensch, want ik beschouw de zaak der vaccinatie als het schoonste deel van onze geneeskundige wetenschap en verblijd mij, de taak te hebben opgenomen, daarvoor te werken en te strijden.

DR. DOMPELING.

UTRECHT, November 1887.

gevolge van :

Organische hartge- breken. Aneurys- ma. 35.	Angina diphtherina. 36.	Diarrhoea. Dysenterie. * 37.	Cholera asiatica. Cholera nostras. * 38.	Acute ziekten der spijsver- teringswerktuigen. 40.	Chronische ziekten der spijs- verteringswerktuigen. (Exc. kol. 5.) 41.	Ziekten der organa urege- nitaria (Exc. kol. 5.) 42—45.	Ziekten van het kraambel. Febris puerperalis. * 46—48.	Gewelddadige dood. Zelfmoord. * (Exc. kol. 33.) 49, 51, 52, 53.	Verdrinken. Zelfmoord. * 50.	Onbekende oorzaak. Plotseling. * 54, 11.	Zonder geneeskundige behandeling. (Begrepen in de vorige kolommen.) 55.
24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	
10	1	—	—	1	3	4	1	1	1	2	1
—	—	—	—	1	2	1	1	—	—	4	—
—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	7	5
2	—	—	—	—	1	1	*1	1	—	—	—
9	1	—	1*2	11	1	5	*1	1	—	19	18
1	—	—	—	4	—	3	1	—	—	*1	—
1	—	1	—	2	3	—	*1	1*2	2	1	—
1	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	15
1	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	4
1	2	—	—	2	2	3	—	*1	—	1*12	11
4	—	—	—	9	2	5	1	—	—	26	24
2	—	—	—	1	3	1	*1	—	—	6	3
—	—	1	—	4	2	3	2	*1	1	1	—
1	—	—	—	2	1	4	—	1	—	1	—
1	—	—	—	3	1	—	1	—	—	1*5	2
4	—	—	—	6	1	2	—	3	—	—	—
—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—
8	—	7	—	27	12	2	1*5	2*9	6	6	1
349	52	2* 85	5*5	538	253	205	15* 77	23* 118	4* 75	9*687	651

*Besmettelijke ziekten.**A. Variolae.*

Te Bemmél kwam één geval van varioloïdes voor, bij een 20jarig gevaccineerd man.

Bij onderzoek bleek, dat deze persoon, als milicien opgeroepen, in de termen viel om wegens een ooggebrek voor den militairen dienst te worden afgekeurd. Daarvoor werd hij van 10 tot 23 Mei opgenomen in het Militair-Hospitaal te Nijmegen, vanwaar hij, ter constateering van zijn ooggebrek, geëvacueerd werd naar het Militair-Hospitaal te Amsterdam (23 Mei—9 Juni), om vandaar naar Arnhem te vertrekken en in het Militair-Hospitaal tot zijne definitieve afkeuring te verblijven (9—16 Juni).

Op de ziekenzaal te Amsterdam werd één der medeverpleegden aldaar door pokken aangetast, en hoewel deze lijder ten spoedigste van de ziekenzaal verwijderd werd, om in het buiten-gasthuis verpleegd te worden, bleek de milicien reeds geïnfecteerd te zijn.

Na den 9^{den} Juni het hospitaal te Amsterdam verlaten te hebben, vertoonde zich bij hem, bij zijne ouders te Bemmél aangekomen, den 26sten Juni gewijzigde pokken.

De genomen maatregelen bestonden in het revaccineeren der huisgenooten en bewoners van de naburige huizen op den dag, dat het bericht omtrent dit geval was ingekomen, en in de toepassing van de noodige ontsmettingsmaatregelen.

Te Nijkerk kwam in de maand Mei een zeer licht geval van varioloïdes voor bij een niet-gevaccineerd 2-jarig kind.

De maatregelen bepaalden zich tot toepassing van artt. 14 en 20 der wet van 4 December 1872 (Staatsblad n°. 134) en tot het wekelijks gelegenheid geven tot inenting en herinenting.

De volgende tabel geeft een overzicht van de in het afge-loopen jaar in de verschillende gemeenten verrichte vaccinatiën :

Gemeenten.	Getal gevaccineerden					Geheel.
	beneden het jaar.	van 1—3 jaar.	van 3—6 jaar.	van 6—12 jaar.	boven 12 jaar.	
1	2	3	4	5	6	7
Aalten	79	74	39	1	—	193
Ammerzoden	1	14	8	—	—	23
Angerlo	1	28	27	3	—	59
Apeldoorn	20	140	160	33	3	356
Appeltern	1	44	20	7	—	72
Arnhem	197	707	399	74	16	1393
Balgoij	5	7	4	1	—	17
Barneveld	2	58	70	34	1	165
Batenburg	1	3	3	—	—	7
Beesd	5	45	17	2	—	69
Bemmel	47	66	15	4	—	132*
Bergh	33	89	18	4	1	145
Bergharen	5	22	9	1	—	37
Beuningen	16	22	4	—	—	42
Beusichem	5	33	9	1	—	48
Boreulo	47	49	5	—	—	101
Brakel	—	—	26	3	—	29
Brummen	61	92	36	4	—	193
Buren	3	6	5	4	—	18
Buurmalsen	1	2	19	9	—	31
Culenburg	37	116	48	14	—	215
Deil	1	5	27	5	1	39
Didam	1	30	66	22	—	119
Dinxperlo	16	23	19	4	1	63
Dodewaard	2	25	29	1	—	57
Doesburg	17	53	18	—	3	91
Doetinchem (Ambt-)	42	48	16	4	—	110
Doetinchem (Stad-)	60	28	8	2	4	102
Doornspijk	—	10	44	6	—	60
Doorwerth	3	7	—	—	—	10
Dreumel	—	25	34	8	—	67
Driel	9	43	8	—	—	60
Druten	9	29	35	7	—	80
Duiven	—	15	42	2	—	59
Echteld	2	10	9	7	—	28
Ede	6	76	143	63	—	288
Eibergen	76	42	4	—	—	122
Elburg	—	21	49	12	—	82
Elst	21	66	100	10	—	197
Epe	5	176	105	9	1	296
Ermelo	1	15	83	19	—	118
Est en Opijnen	1	20	10	1	—	32

(*) Bovendien werden wegens het voorkomen van een geval van kinderpokken in de buurschap Haalderen (gemeente Bemmel), aldaar 179 revaccinatieën verricht.

Gemeenten.	Getal gevaccineerden					Geheel.
	beneden het jaar.	van 1—3 jaar.	van 3—6 jaar.	van 6—12 jaar.	boven 12 jaar.	
1	2	3	4	5	6	7
Ewijk	14	28	2	2	—	46
Gameren	2	10	4	—	—	16
Geldermalsen	4	7	21	21	—	53
Gendringen	94	85	11	—	1	191
Gent	14	43	18	2	—	77
Gorssel	6	40	29	4	1	80
Groenlo	41	32	1	—	—	74
Groesbeek	29	59	13	7	—	108
Haaf ten	—	13	71	20	—	104
Harderwijk	47	85	51	13	1	197
Hatter n	—	39	49	9	—	97
Hedel	—	7	18	3	—	28
Heerde	—	13	64	65	—	142
Heerewaarden	2	17	6	1	—	26
Hemmen	2	4	2	—	—	8
Hengelo	26	40	15	5	—	86
Herwen en Aerdt	9	25	7	5	—	46
Herwijnen	—	3	26	10	—	39
Heteren	5	41	18	2	—	66
Heumen	23	19	1	—	—	43
Hoewelaken	1	5	17	5	—	28
Horssen	3	19	11	—	—	33
Huissen	38	75	30	5	—	148
Hummelo	1	36	12	4	—	53
Hurwenen	—	—	2	5	—	7
IJzendoorn	—	2	3	—	—	5
Kerkwijk	1	1	18	—	—	20
Kesteren	—	4	33	10	—	47
Laren	30	49	8	5	—	92
Lichtenvoorde	50	61	11	—	—	122
Lienden	15	57	35	4	1	112
Lochem	50	27	8	1	—	86
Maurik	9	48	25	2	—	84
Millingen	18	30	4	1	—	53
Nederhemert	—	5	19	—	—	24
Neede	47	31	12	3	—	93
Nijkerk	15	91	32	1	—	139
Nijmegen	40	436	177	82	10	745
Oldebroek	5	15	79	46	—	145
Ophemert	3	39	2	—	—	44
Overasselt	15	32	5	—	—	52
Pannerden	13	9	4	—	—	26
Poederoyen	—	7	18	—	—	25
Putten	—	23	68	9	—	118

Gemeenten.	Getal gevaccineerden					Geheel.
	beneden het jaar.	van 1—3 jaar.	van 3—6 jaar.	van 6—12 jaar.	boven 12 jaar.	
1	2	3	4	5	6	7
Renkum	19	80	50	7	3	159
Rheden	51	196	83	17	4	351
Rossum	—	—	25	—	—	25
Rozendaal	1	5	2	—	—	8
Ruurlo	42	51	3	3	1	100
Scherpenzeel	—	9	20	4	—	33
Steenderen	15	34	10	1	—	60
Tiel	78	144	100	3	2	327
Ubbergen	40	55	15	5	—	115
Valburg	9	57	30	1	1	98
Varik	1	5	14	1	—	21
Voorst	16	44	43	5	—	108
Vorden	18	48	11	7	—	84
Vuren	—	11	24	8	—	43
Waardenburg	—	2	13	4	—	19
Wadenhoijen	—	5	10	9	—	24
Wageningen	27	90	46	6	1	170
Wamel	7	68	49	4	—	128
Warnsveld	24	36	13	—	—	73
Wehl	21	40	31	8	—	100
Westervoort	16	24	12	3	—	55
Wijchen	3	100	20	1	—	124
Winterswijk	147	87	10	3	4	251
Wisch	45	92	32	1	—	170
Zaltbommel	40	45	9	3	—	97
Zelhem	28	36	15	3	1	83
Zevenaar	6	53	49	19	1	128
Zoelen	16	40	39	8	—	103
Zuilichem	—	—	—	6	—	6
Zutphen	85	275	87	22	59	528
Geheel	2266	5828	3733	895	122	12844

Door den heer Dr. J. B. Dompeling, lid van den Geneeskundigen Raad, is, als vervolg op het rapport medegedeeld op bladz. 502 van het verslag van het vorige jaar, geleverd het volgende verslag van de opgaven van verrichte vaccinatiën over 1886 in de provincie Gelderland:

„De bevolking der provincie was op 1 Januari 1886 met 5633 zielen of 1.13% vermeerderd.

40 gemeenten ¹⁾ met eene bevolking van 93728 waren gezamenlijk verminderd met 626 zielen.

Één gemeente bleef onveranderd (Wadenhoijen).

12 gemeenten waren ook het vorige jaar in bevolking verminderd; ze zijn in de noot met * geteekend.

Al de overige gemeenten mag men stellen als met 1% te zijn toegenomen, dat derhalve ook voor de kinderen beneden de zes jaren het geval is en in de kolom B van de tabel is toegepast.

Uit het overzicht van die tabel zijn de volgende resultaten op te maken, terwijl de tusschen () geplaatste cijfers die van de jaren 1881, 82, 83, 84 en 85 aangeven.

In (26.37.42.43.39) 40 gemeenten werd voldoende of meer gevaccineerd.

In (69.67.36.57.62) 65 gemeenten was een tekort van 1—49%.

In (18.12.14.12.9) 9 „ „ „ „ „ 50 — 76%.

In 12.0.4.4.5) 2 „ „ „ „ „ 77 — 92%.

Het waren de gemeenten Poederhoijen met 89% en Vuren met 92%.

De Provincie.

Er waren op 1 Januari 1886 in leven kinderen van 0—5 jaar inclus, de aanwas medegerekend, 77350, waarvan $\frac{1}{6}$ 12892.

In 1886 werden gevaccineerd. . . . 11498 of (77%,
89.7%,
91%,
82.4%,
90%,
89.8%.

Te weinig 1394 of (23%,
10.3%, 9%, 17.6%, 10%) 10.2%.

Thans is gedurende 6 jaren telken jare het $\frac{1}{6}$ opgemaakt, en zal het nu blijken hoevelen van die kinderen beneden de zes jaren in dat tijdvak zijn gevaccineerd.

Ik vrees dat voor velen de rekening slecht zal uitkomen en niet weinig kinderen zijn overgebleven, die niet de weldaad der koepokinenting zijn deelachtig geworden en voor de noodlottige pokziekte vatbaar blijven.”

¹⁾ Ammerzoden, Balgoij, Beesd*, Buurmalsen, Deil, Doesburg*, Doornspijk, Dreumel*, Driel*, Druten*, Duiven, Eibergen, Est en Opijnen, Geldermalsen, Gent, Haaften, Hattem, Heerewaarden*, Heteren, Heumen, Hummelo*, Hurwenen, IJzendoorn*, Kerkwijk, Laren, Millingen, Nederhemert, Ophemert, Pannerden*, Poederhoijen, Rossum*, Rozendaal, Steenderen, Ubbergen, Varik*, Voorst, Vuren*, Waardenburg, Wehl en Zoelen.

Overzicht der Inentingén in 1886 in de provincie Gelderland.

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Gemeenten.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1885.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1886.	$\frac{1}{6}$ van deze kinderen.	In 1886 werden gevac- cineerd kinderen van 0—5 jaar inclus.	Verskil tusschen C en D.	Percentsverschil tus- schen E en C.
						Percent.
Aalten	1076	1087	181	159	— 22	— 12
Ammerzoden	288	288	48	79	+ 31	+ 64
Angerlo	334	337	56	51	— 5	— 8
Apeldoorn	2567	2593	432	319	— 113	— 26
Appeltern	483	488	81	52	— 29	— 35
Arnhem	6976	7046	1174	1204	+ 30	+ 25
Balgoij	69	69	11	10	— 1	— 9
Barneveld	1053	1064	177	105	— 72	— 40
Batenburg	89	90	11	11	—	—
Beesd	350	350	58	51	— 7	— 12
Bemmel	978	988	164	211	+ 47	+ 28
Bergh	902	911	152	114	— 38	— 25
Bergharen	194	196	33	52	+ 19	+ 57
Beuningen	336	339	56	47	— 9	— 16
Beusichem	356	360	60	30	— 30	— 50
Borculo	532	537	89	86	— 3	— 3
Brakel	231	233	29	16	— 13	— 44
Brummen	1083	1094	182	157	— 25	— 13
Buren	267	270	45	26	— 19	— 42
Buurmalsen	291	291	48	69	+ 21	+ 43
Culenburg	1095	1106	184	184	—	—
Deil	301	301	50	33	— 17	— 34
Didam	686	693	115	42	— 73	— 63
Dinxperlo	402	406	67	84	+ 17	+ 25
Dodewaard	325	328	54	73	+ 19	+ 35
Doesburg	679	679	113	101	— 12	— 10
Doetinchem (Ambt-).	638	644	107	88	— 19	— 17
Doetinchem (Stad-).	472	477	79	93	+ 14	+ 17
Doornspijk	485	485	81	28	— 53	— 65
Doorwerth	46	46	7	11	+ 4	+ 57
Dreumel	338	338	56	30	— 26	— 46
Driel	542	542	90	55	— 35	— 38
Druten	610	610	101	100	— 1	— 0.9
Duiven	499	499	83	58	— 25	— 30
Echteld	457	462	77	69	— 8	— 10
Ede	1890	1909	318	289	— 29	— 9
Eibergen	693	693	115	129	+ 14	+ 12
Elburg	433	437	73	53	— 20	— 25
Elst	524	529	88	95	+ 7	+ 7

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Gemeenten.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1885.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1886.	$\frac{1}{6}$ van deze kinderen.	In 1886 werden gevac- cineerd kinderen van 0—5 jaar inclus.	Verskil tusschen C en D.	Percentsverschil tus- schen E en C.
						Percent.
Epe	1326	1339	223	152	— 71	— 31
Ermelo	818	826	138	112	— 26	— 18
Est en Opijnen * . .	190	190	32	33	+ 1	+ 3
Ewijk	254	257	43	58	+ 15	+ 35
Gameren	316	319	53	54	+ 1	+ 2
Geldermalsen * . .	491	491	82	74	— 8	— 9
Gendringen	890	899	149	142	— 7	— 4
Gent *	466	466	77	56	— 21	— 27
Gorssel	635	641	107	77	— 30	— 28
Groenlo	327	330	55	43	— 8	— 14
Groesbeek	756	764	127	110	— 17	— 13
Haaf ten *	347	347	58	29	— 29	— 50
Harderwijk. . . .	1133	1144	190	200	+ 10	+ 5
Hattern *	477	477	79	52	— 27	— 34
Hedel	279	282	47	87	+ 40	+ 85
Heerde	892	901	150	92	— 58	— 32
Heerwaarden ** . .	166	166	27	45	+ 18	+ 66
Hemmen.	33	33	5	8	+ 3	+ 60
Hengelo.	516	521	87	65	— 22	— 29
Herwen en Aerdt . .	564	570	95	56	— 39	— 38
Herwijnen	302	305	51	27	— 24	— 47
Heteren *	513	513	12	96	+ 84	+ 700
Heumen *	282	282	47	37	— 10	— 21
Hoewelaken	149	150	25	42	+ 17	+ 68
Horssen	184	186	31	29	— 2	— 6
Huissen	598	604	101	122	+ 21	+ 2
Hummelo **	457	437	76	70	— 6	— 7
Hurwenen *	95	95	16	5	— 11	— 68
IJzendoorn ** . . .	103	103	17	28	+ 11	+ 64
Kerkwijk *	143	143	24	20	— 4	— 16
Kesteren	474	479	79	35	— 44	— 55
Laren *	565	565	94	69	— 25	— 26
Lichtenvoorde. . .	551	557	93	76	— 13	— 13
Lienden	725	732	122	136	+ 14	+ 11
Lochem	427	431	72	108	+ 36	+ 50
Maurik	561	567	94	45	— 49	— 52
Millingen *	425	425	71	72	+ 1	+ 1
Nederhemert * . . .	137	137	23	11	— 12	— 52
Neede	534	539	89	103	+ 14	+ 15

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Gemeenten.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1885.	Levende kinderen van 0—5 jaar inclus. op 1 Januari 1886.	$\frac{1}{16}$ van deze kinderen.	In 1886 werden gevac- cineerd kinderen van 0—5 jaar inclus.	Verskil tusschen C en D.	Percentsverschil tus- schen E en C.
Nijkerk	1158	1170	195	157	— 38	— 19
Nijmegen	3795	3833	639	585	— 54	— 8
Oldebroek	759	767	128	75	— 53	— 41
Ophemert *	174	174	29	16	— 13	— 45
Overasselt	291	294	49	43	— 6	— 12
Pannerden **	145	145	24	40	+ 16	+ 66
Poederloijen * . . .	163	163	29	3	— 26	— 89
Putten	787	795	132	130	— 2	— 1
Renkum	1052	1163	194	158	— 36	— 18
Rheden	2011	2031	338	433	+ 95	+ 25
Rossum **	170	170	28	26	— 2	— 7
Rozendaal *	49	49	8	10	+ 2	+ 25
Ruurlo	425	429	71	60	— 11	— 15
Scherpenzeel	188	190	31	49	+ 18	+ 58
Steenderen *	554	554	92	100	+ 8	+ 8
Tiel	1503	1518	253	221	— 32	— 12
Ubbergen *	532	532	88	73	— 15	— 17
Valburg	789	797	133	175	+ 42	+ 31
Varik	150	150	25	22	— 3	— 12
Voorst *	1396	1396	232	263	+ 31	+ 13
Vorden	403	407	68	73	+ 5	+ 7
Vuren **	232	232	28	2	— 26	— 92
Waardenburg * . . .	186	186	31	19	— 12	— 38
Wadenoijen	297	297	49	39	— 10	— 20
Wageningen	994	1004	167	155	— 12	— 7
Wamel	722	729	121	98	— 23	— 18
Warnsveld	368	372	62	43	— 19	— 30
Wehl *	397	397	66	40	— 26	— 39
Westervoort	308	311	52	41	— 11	— 21
Wijchen	601	607	101	110	+ 9	+ 8.9
Winterswijk	1240	1252	208	242	+ 34	+ 16
Wisch	985	995	166	151	— 15	— 9
Zaltbommel	547	552	92	123	+ 31	+ 33
Zelhem	594	600	100	87	— 13	— 13
Zevenaar	697	704	117	100	— 17	— 14
Zoelen *	410	410	68	31	— 37	— 54
Zuilichem	159	161	28	29	+ 1	+ 3
Zutphen	2256	2279	379	336	— 43	— 11
De Provincie	76584	77350	12892	11498	—1394	—10.8

NB. De met * geteekende gemeenten zijn in bevolking gelijk gebleven of verminderd. Die met ** geteekend waren ook in het voorgaande jaar in bevolking verminderd.

Uitkomsten van de zesjarige opgaven der vaccinatiën (1881—1886) van beschouwd met de aanwezige kinderen van dien leeftijd volgens de lid van den Geneeskundigen Raad.)

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 jaren inclus.	Aalten.	Ammerzoden.	Angerlo.	Apeldoorn.	Appeltern.	Arnhem.	Balgoij.	Barneveld.	Batenburg.	Beesd.	Bennel.	Bergh.	Bergharen.
in 1881	151	35	40	198	65	910	20	104	10	22	140	148	4
„ 1882	173	63	34	357	79	1105	13	124	21	51	122	166	4
„ 1883	144	33	43	400	40	1393	10	153	18	27	132	100	3
„ 1884	167	41	37	448	67	1052	9	54	13	46	157	155	2
„ 1885	159	32	2	336	77	1125	10	150	7	64	96	118	2
„ 1886	159	79	51	319	52	1204	10	105	11	51	211	114	5
Zesjarig totaal . .	953	283	207	2058	380	6789	72	690	80	261	858	801	17
Levende kinderen van 0—5 j. inclus.	1087	288	337	2593	488	7046	69	1064	90	350	988	911	19
Gevaccineerde kinderen .	953	283	207	2058	380	6789	72	690	80	261	858	801	17
Niet gevaccineerd .	134	5	130	535	108	257	—	374	10	89	130	110	2

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 jaren inclus.	Dreumel.	Driel.	Druuten.	Duiven.	Echteld.	Ede.	Eibergen.	Elburg.	Elst.	Epe.	Ermelo.	Esten Opijnen	Ewijk.
in 1881	30	29	38	44	61	258	155	51	115	138	74	40	4
„ 1882	81	114	63	92	43	238	41	61	151	153	107	25	4
„ 1883	50	62	54	91	45	179	170	84	126	227	144	26	4
„ 1884	23	79	61	62	43	225	129	92	131	193	111	32	2
„ 1885	57	80	40	114	16	197	126	63	292	197	93	26	4
„ 1886	30	55	100	58	69	289	129	53	95	152	112	33	5
Zesjarig totaal . .	271	419	356	461	277	1386	750	404	910	1060	641	182	25
Levende kinderen van 0—5 j. inclus.	338	542	610	499	462	1909	693	437	529	1339	826	190	25
Gevaccineerde kinderen .	271	419	356	461	277	1386	750	404	910	1060	641	182	25
Niet gevaccineerd .	67	123	254	38	185	523	—	33	—	279	185	8	—

de kinderen van 0—5 jaar inclus in de provincie Gelderland, in verhouding
volkstelling van 31 December 1879. (Opgemaakt door Dr. J. B. Dompeling,

Berglaren.	Berglaren.	Beuningen.	Beusichem.	Boreulo.	Brakel.	Brunnen.	Buren.	Buursalsen.	Culenburg.	Deil.	Didam.	Dinxperlo.	Dodewaard.	Doesburg.	Doetinchem. (Ambt-).	Doetinchem (Stad-).	Doornspijk.	Doorwerth.
148	0	52	24	90	19	98	40	28	120	19	35	64	20	82	70	76	36	6
166	42	45	62	67	9	185	25	36	223	18	73	55	74	115	111	78	60	2
100	30	44	61	96	15	122	19	28	221	40	78	42	33	113	75	79	65	2
155	25	61	54	92	20	192	52	6	74	57	86	52	72	93	115	78	52	13
118	25	60	54	93	8	200	66	42	261	14	111	63	54	76	103	79	52	11
114	52	47	30	86	16	157	26	69	184	33	42	84	73	101	88	93	28	11
801	174	309	285	524	87	954	228	209	1083	181	425	360	326	580	562	478	293	45
911	196	339	360	537	233	1094	270	291	1106	301	693	406	328	679	644	477	485	46
801	174	309	285	524	87	954	228	209	1083	181	425	360	326	580	562	478	293	45
110	22	30	75	13	146	140	42	82	23	120	268	46	2	99	82	—	192	1

Est en Opijnen	Ewijk.	Gameren.	Geldermalsen.	Gendringen.	Gent.	Gorsel.	Groenlo.	Groesbeek.	Haften.	Harderwijk.	Hattem.	Hedel.	Heerde.	Heerwaarden	Hemmen.	Hengelo.	Herwen en Aerd.	Herwijnen.
40	40	38	23	172	67	16	35	118	60	156	58	96	76	24	0	60	92	55
25	41	21	46	172	54	93	61	81	28	174	54	27	82	12	13	47	82	30
26	44	23	51	175	56	72	66	76	12	153	81	39	67	18	0	61	58	31
32	21	31	51	124	60	37	39	146	0	240	53	26	79	21	11	75	40	11
26	49	38	25	194	73	90	93	106	27	159	71	40	109	22	4	80	83	54
33	58	54	74	142	56	77	43	110	29	200	52	87	92	45	8	65	56	27
182	253	205	270	979	366	385	337	637	156	1082	369	315	505	142	36	388	411	208
190	257	319	491	899	466	641	330	764	347	1144	477	282	901	166	33	521	570	305
182	253	205	270	979	366	385	337	637	156	1082	369	315	505	142	36	388	411	208
8	4	114	221	—	100	256	—	127	191	62	108	—	396	24	—	133	159	97

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 jaren inclus.	Heteren.	Heumen.	Hoevelaken.	Horsen.	Huissen.	Hummelo.	Hurwenen.	IJzendoorn.	Kerkwijk.	Kesteren.	Laren.	Lichtevoorde.
in 1881	46	47	19	26	97	61	6	12	15	62	70	104
„ 1882	88	38	29	20	109	58	11	14	28	52	84	71
„ 1883	87	52	12	0	100	61	25	17	34	103	91	103
„ 1884	37	43	31	53	117	60	20	8	13	38	108	91
„ 1885	105	47	22	17	130	48	12	0	29	56	61	104
„ 1886	96	37	42	29	122	70	5	28	20	35	69	76
Zesjarig totaal . .	459	264	155	145	675	358	79	79	139	346	483	549
Levende kinderen van 0—5 j. inclus.	513	282	150	186	604	437	95	103	143	479	565	557
Gevaccineerde kinderen .	459	264	155	145	675	358	79	79	139	346	483	549
Niet gevaccineerd .	54	18	—	41	—	79	16	24	4	133	82	8

Werden gevaccineerd kinderen van 0—5 jaren inclus.	Rozendaal.	Ruurlo.	Scherpenzeel.	Steenderen.	Tiel.	Ubbergen.	Valburg.	Varik.	Voorst.	Vorden.	Vuren.	Waardenburg.
in 1881	7	78	19	105	253	88	20	31	122	45	86	26
„ 1882	6	68	49	64	285	86	208	17	187	68	15	12
„ 1883	2	80	61	82	245	90	45	42	218	23	17	22
„ 1884	9	82	48	52	185	113	182	38	278	117	32	19
„ 1885	7	75	27	97	247	94	76	37	143	95	20	13
„ 1886	10	60	49	100	221	73	175	22	263	73	2	19
Zesjarig totaal . .	41	443	253	500	1436	544	706	187	1211	421	172	111
Levende kinderen van 0—5 j. inclus.	49	429	190	554	1518	532	797	150	1396	407	232	186
Gevaccineerde kinderen .	41	443	253	500	1436	544	706	187	1211	421	172	111
Niet gevaccineerd .	8	—	—	54	82	—	91	—	185	—	60	75

Lichterwolde.	Lienden.	Lochem.	Mauik.	Millingen.	Nederhemert.	Neede.	Nijkerk.	Nijmegen.	Oldebroek.	Ophemert.	Overasselt.	Pannerden.	Poederoijen.	Putten.	Renkum.	Rheden.	Rossum.
04 71 03 91 04 76	0 197 148 94 89 136	45 95 109 80 108 108	46 94 72 101 111 45	56 51 53 44 41 72	11 13 11 17 29 11	84 73 83 88 88 103	123 171 158 175 204 157	412 583 565 632 730 585	76 84 78 70 111 75	24 28 30 32 39 16	55 46 23 57 11 43	20 23 22 52 13 40	20 9 16 31 23 3	86 106 102 112 97 130	106 166 193 175 186 158	194 368 288 398 355 433	30 29 1 22 21 26
549	664	545	469	317	92	519	988	3507	494	169	235	170	102	633	984	2036	129
557 549 8	732 664	431 545	567 469	425 317	137 92	539 519	1170 988	3833 3507	767 494	174 169	294 235	145 170	163 102	795 633	1163 984	2031 2036	170 129
	68	—	98	108	45	20	182	326	273	5	59	—	61	162	179	—	41

Waadenvoort.	Wadenhoijen.	Wageningen.	Wamel.	Warnsveld.	Wehl.	Westervoort.	Wijchen.	Winterswijk.	Wisch.	Zaltbommel.	Zelhem.	Zevenaar.	Zoelen.	Zuilichem.	Zutphen.	De Provincie.
26 12 22 19 13 19	6 28 51 13 17 39	128 41 261 122 224 155	154 112 114 75 138 98	83 57 66 56 55 43	43 51 78 52 41 40	60 43 35 25 38 41	94 96 99 122 47 110	187 193 221 249 248 242	134 158 101 118 136 151	60 104 127 83 91 123	64 80 99 85 93 87	76 103 94 95 89 100	39 32 53 14 21 31	15 10 8 23 21 29	421 323 374 166 383 336	9328 11105 11342 10412 11466 11498
111	154	931	691	360	305	242	568	1340	798	588	508	557	190	106	2003	65151
186 111 75	297 154	1004 931	729 691	372 360	397 305	311 242	607 568	1252 1340	995 798	552 588	600 508	704 557	410 190	161 106	2279 2003	77350 65151
	143	73	38	12	92	69	39	—	197	—	92	147	220	55	276	12199

„Ziehier dan den arbeid van de zes jaren voltooid en de uitslag bekend gemaakt.

De volkstelling van 31 December 1879 heeft de getallen aangegeven van de kinderen beneden de zes jaren in elke gemeente. Ik heb ze naar gelang van de toeneming der bevolking daarmede in evenredigheid gebracht.

De totalen van de in die zes jaren gevaccineerde kinderen worden met het getal der aanwezigen vergeleken, de eersten van de laatsten afgetrokken. De verschillen zijn bijna overal nadeelig en niet zelden zeer aanmerkelijk. In sommige gemeenten werd vrij voldoende gevaccineerd, in andere minder; terwijl in de overige de verhouding zeer slecht was. De cijfers toonen het genoegzaam aan. Ik heb daarom thans geene percentsverhouding gegeven, omdat de naakte cijfers genoegzaam spreken.

Volgens mijne berekening waren er op het einde van 1886 in deze provincie 12199 kinderen beneden de zes jaren die *niet zijn gevaccineerd*.

Er zijn 20 gemeenten waar het cijfer der gevaccineerde kinderen dat der aanwezigen overtreft. Dit is schijnbaar eene ongerijmdheid. De getallen der levende kinderen zijn aan de volkstelling ontleend; deze zijn te vertrouwen en mogen als zekere basis worden gebruikt.

Er kunnen voor deze vreemde verhoudingen drieërlei redenen bestaan:

1° fouten in de opgaven der Geneeskundigen of der Gemeentebesturen;

2° dat van elders kinderen in die gemeenten zijn gevaccineerd ;

3° dat de opgaven van de geboortedagen foutief zijn en vele kinderen misschien als beneden de zes jaren zijn opgegeven, die dien leeftijd reeds hadden overschreden. De mingevoeden herinneren zich in den regel den geboortedag van hunne kinderen slecht, waarom het zoozeer aanbeveling verdient de geboortebewijzen te laten vertoonen.

Ten slotte. Het is mij eene voldoening het werk te hebben volbracht en den gebrekkigen toestand der vaccinatie in ons Land duidelijk in het licht te hebben gesteld. Er bestaat geene reden om aan te nemen dat die toestand in andere provinciën beter zoude zijn. Het is mijn vurige wensch, dat dit licht tot spoedige verbetering moge leiden ; want ik beschouw de zaak der koepokinenting als het schoonste deel van onze geneeskundige wetenschap en verblijd mij de taak te hebben opgenomen, daarvoor te werken en te strijden.”

Vaccinatie-bureel te Arnhem.

Gedurende het jaar werden verricht 1059 vaccinatiën ,
waarvan :

beneden het jaar	111,
van 1 tot 3 jaar	713,
van 3 tot 6 jaar	199,
van 6 tot 12 jaar	34,
boven 12 jaren	2.

Daar waar minder dan 4 pokken opkwamen werd auto-revaccinatie verricht; van de 108 auto-revaccinatiën hadden 84 een negatief resultaat.

Het getal verrichte revaccinatiën was 34; bij 9 kwamen goed ontwikkelde pustulae op.

Van de te Arnhem in garnizoen zijnde militairen werden 12 kinderen, allen met goed gevolg, gevaccineerd; terwijl van 741 militairen, die gerevaccineerd werden, bij 234 volkomen, bij 233 onvolkomen en bij 274 geen resultaat werd verkregen.

Het getal der verzonden stellen glaasjes met dierlijke vaccine, dat te Arnhem of elders binnenslands afgeleverd werd, bedroeg 988.

Het getal gebruikte kalveren was 35.

B. *Scarlatina* (roodvonk).

Uit de hierna vermelde gemeenten is in de opvolgende maanden omtrent het voorkomen van scarlatina aan den Geneeskundigen Ambtenaar kennis gegeven, terwijl het cijfer der aan die ziekte overledenen uit de sterftelijsten der gemeenten is opgemaakt.

auto-
hadden

wamen

werden
rijl van
volko-
t werd

e vac-
werd ,

olgende
en Ge-
ijfer der
neenten

